

BOSNA HERSEK ÜLKE PROFİLİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. GENEL BİLGİLER	3
2. GENEL EKONOMİK DURUM.....	6
3. DIŞ TİCARET.....	7
4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR.....	10
5. TÜRKİYE ile TİCARET	13
EKLER:	16

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Bosna Hersek Cumhuriyeti
Nüfus	3.473.000 (Nisan 2023, IMF)
Dil	Boşnakça, Sırpça, Hırvatça
Yüzölçümü	51.197 km ²
Başkenti	Saraybosna
Başlıca Şehirleri	Saraybosna, Banja Luka, Zenica, Tuzla, Mostar, Prijedor
Yönetim Biçimi	Federal Cumhuriyet
Devlet Başkanı	Boşnak, Hırvat ve Sırp üyesi olan 3'lü Cumhurbaşkanlığı Konseyi (Konsey üyeleri 8'er aylık dönemler itibarıyla Konsey Başkanlığını sırayla devralmaktadır)
Para Birimi	Konvertible Mark (KM, BAM diye de geçmekte) Avro/KM=1.9 (sabit kur)

Üyesi Olduğu Başlıca Uluslararası Kuruluşlar: Birleşmiş Milletler, IMF, Dünya Bankası, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü (OSCE), Avrupa Konseyi, Avrupa Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası (EBRD), Bölgesel İşbirliği Konseyi (RCC), Güneydoğu Avrupa İstikrar Paktı, İslam Konferansı Örgütü, Dünya Ticaret Örgütüne gözlemci ülke, Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşmasına (CEFTA).

Coğrafi Konum

Bosna Hersek Avrupa kıtasının güney doğu, Balkan yarımadasının ise kuzey batı köşesinde olup, 42-45 Kuzey enlemleriyle, 15-19 Doğu boylamları arasında yer almaktadır. Doğusunda Sırbistan, güney doğusunda Karadağ, kuzey ve batı yönlerinde Hırvatistan ile komşudur. Ülkenin Adriyatik Denizi'nde 20 km uzunluğunda bir sahil şeridi vardır. Ancak, bu sahil şeridi ticari liman olma özelliğine sahip değildir. Hırvatistan'ın uluslararası Ploče Limanı kiralanmış olup, Bosna Hersek liman ihtiyacını buradan karşılamaktadır.

Bosna Hersek'in %82'lik bölümünü Bosna, %12'lik bölümünü de Hersek oluşturur. Bosna Hersek Federasyonu ülkenin %51,48'ini, Sırp Cumhuriyeti ise %48,52'sini oluşturmaktadır.

Siyasi ve İdari Yapı

Bosna Hersek 1992 yılı Nisan ayında Yugoslavya'dan bağımsızlığını kazanmış ardından çıkan ve 1995 yılına kadar süren savaş sonunda 14 Aralık 1995 yılında imzalanan Dayton Anlaşması ile kurulmuştur.

Bosna Hersek idari yapı olarak Bosna Hersek Federasyonu ile Sırp Cumhuriyeti olmak üzere siyasi, hukuki otoriteye sahip iki halktan oluşmaktadır. Her iki halkın de ayrı yasama organları ve hükümetleri bulunmaktadır. Bu iki halkın yanında Brcko Bölgesi, Merkezi Hükümetin

kontrolünde özerk bir yapı olarak yer almaktadır. Bosna Hersek Federasyonu 10 kantondan oluşmaktadır. Sırp Cumhuriyeti ise kendi içinde bölgeler ve belediyeler şeklinde yapılanmıştır. Ülkenin siyasi yapısının başında Cumhurbaşkanlığı Konseyi gelmektedir. Her üç milletin birer temsilcisinin bulunduğu bu konsey dört yıllık bir süre için göreve gelmekte ve Başkanlık, üyeler arasında sekizer aylık dönemlerle değişmektedir.

Cumhurbaşkanının yanında, Parlamantonun altında görev yapan Bakanlar Kurulu diğer önemli bir kurumdur. Başbakan ve dokuz bakandan oluşan Bakanlar Kurulundaki bakanların Konsey’de olduğu gibi, her birinin diğer milletlerden ikişer yardımcısı vardır. Söz konusu kurumların yanında Temsilciler Meclisi ve Bosna Hersek Halk Meclisinden oluşan Bosna Hersek Parlamentosu bulunmaktadır.

Nüfus ve İstihdam

Bosna Hersek’te savaş sebebiyle 1991 yılından bu yana nüfus sayımı yapılmamıştır. Savaş sonucu yaşanan yıkım ve göç sebebiyle kesin nüfus rakamları bilinmemekle birlikte 2022 yılı itibariyle nüfusun 3,5 milyona yaklaştığı tahmin edilmektedir.

Bosna Hersek’te işsiz sayısının toplam işgücüne oranı 2021 yılında %17,4 olarak gerçekleşmiş olup, bu oranın 2022 yılında da %17’yi geçtiği ve işsizliğin yüksek olduğu ülkeler arasında 6. sırayı aldığı tahmin edilmektedir.

Ülkedeki işgücü Batı standartlarına göre daha ucuzdur ve ülkede işgücünün %19’u tarım, %30’u sanayi, %51’i ise hizmet sektöründe istihdam edilmektedir.

Üniversiteye giren öğrenci sayısı gittikçe artmaktadır. Bununla birlikte son yıllarda genel ve meslek eğitimindeki eksiklikler ve göç nedeniyle özellikle inşaat, bilişim teknolojileri ve sağlık sektörlerinde ciddi işgücü kaybına uğranılmıştır. İşçilik vergileri oldukça yüksektir ve bu durum yeni işçi alımını teşvik etmemekte ve kayıt dışı işçiliğin artmasına neden olmaktadır.

Buna ek olarak ücretlerdeki katı tutum, meslek yaratma ve işçi hareketliliği üzerinde de engeller yaratmaktadır. Bu tutum genel olarak bütün eski sosyalist ülkelerin karakteristik kolektif pazarlık sisteminin bir kalıntısıdır. Federasyon’da işçi ve işverenler sağlık, emeklilik ve işsizlik sigortalarını paylaşmakta iken Sırp Cumhuriyeti tarafında çocuk yardımı da dahil bütün sigortaları işveren karşılamaktadır. Bu sebeple de birçok işçi kayıt dışı çalışarak bu vergi ve katkıları ödemekten kaçmaktadırlar.

Doğal Kaynaklar

Bosna-Hersek’in doğal kaynakları arasında kömür, demir cevheri, boksit, bakır, kurşun, çinko, kromit, kobalt, manganez, nikel, kil, jipsiyum, tuz, kum, orman ve akarsuları saymak mümkündür.

Bosna Hersek, eski Yugoslavya zamanında ülkedeki zengin maden rezervleri nedeniyle madencilik ve ağır sanayi alanlarında yoğunlaşmıştı. Dayton Barış Anlaşması ve AB süreçleri çerçevesinde Batı Balkanlar’da sağlanan istikrar ortamı, Balkanlar’da oluşması beklenen enerji arz açığı ile temel madenlerde son yıllarda yaşanan fiyat artışları, ülkedeki madencilik

potansiyelinin kullanımının artırılması hususunu ekonomi gündeminin en önemli maddelerinden birisi haline getirmiştir.

Savaştan önce gelişmiş olan ve büyük ölçüde Yugoslavya ağır sanayisine dönük üretim yapan Bosna Hersek madencilik sektörü, savaş boyunca ve daha sonra izleyen ekonomik daralma ile paralel bir şekilde küçülmüş ve birçok ocak kapanmıştır. FBiH'deki Vareš ve Jablanica ile RS'deki Ljubija'da toplam 750 milyon ton demir cevheri rezervi olduğu tahmin edilmektedir. Ülkedeki çinko ve kurşun rezervlerinin 11,7 milyon ton civarında olduğu tahmin edilmekte olup, bu rezervler FBiH'de Vareš ve Olovo'da, RS'de ise Srebrenica'da bulunmaktadır. Madencilik konusunda FBiH ve RS'de farklı politikalar uygulanmaktadır.

Bosna Hersek elektrik hariç enerji ihtiyacının önemli bir kısmını ithalat yoluyla karşılamaktadır. Savaştan önce 13 hidroelektrik santrali toplam enerji ihtiyacının %40'ını, 4 termik santral ise kalan ihtiyacı karşılamaktaydı. 2000 yılında ülkenin enerji üretimi savaş öncesi dönemin %80'ine ulaşmış ve sonraki dönemlerde daha da toparlanarak artış göstermeye devam etmiştir. Enerji sektörü Bosna Hersek'in geleneksel olarak en güçlü sektörleri arasında yer almakta olup, ülkenin enerjiye bağımlı Avrupa pazarlarına yakınlığı da göz önüne alındığında gelişim olanakları ve yatırım açısından kayda değer potansiyel ve fırsatlar barındırmaktadır. Ülkede enerji sektörünün ana bileşenleri olarak kömür, elektrik, petrol ve doğalgaz gösterilebilir. Bosna Hersek petrolü ithal etmekte ve ithal edilen petrol de ülkedeki rafinerilerde işlenmektedir.

Kömür ülkenin en önemli enerji kaynakları arasında yer almaktadır. Linyit ve kahverengi kömür yatakları hem FBiH hem de RS'de bulunmaktadır. Ülkede üretilen kömürün yaklaşık %90'ı termik santraller tarafından kullanılmakta olup, kalan %10'luk kısmın çoğu sanayide ve genel tüketimde sarf edilmekte, çok az bir kısmı da ihraç edilmektedir. Enerji sektöründe en az gelişme göstermiş olan sektör doğalgazdır. Halihazırda doğalgaz ihtiyacının tamamı Rusya Federasyonu'ndan karşılanmaktadır.

Bosna Hersek hidro ve termo enerji kaynakları açısından zengin bir ülkedir. Söz konusu enerji kaynaklarından daha fazla yararlanmak için ülkede yeni santraller kurmak amacıyla yatırım ve gelişim projeleri hazırlanmaktadır. Bu projeler kapsamında, bölgede ve Avrupa piyasalarında enerji tedariki açığını karşılamak için yeni tesislerin kurulması ve mevcut olan tesislerin genişletilmesi amaçlanmaktadır. Ülkenin güney kesimlerinin rüzgar enerjisi santrallerinin kurulumu açısından en elverişli yerler olduğu ileri sürülmektedir.

Çevre ile ilgili olarak, metalurji tesislerinin neden olduğu hava kirliliğini, şehir atıklarının etkin olarak yok edilemediğini söyleyebiliriz. Bosna Hersek, hava kirliliği, biyolojik çeşitlilik, iklim değişikliği-Kyoto Protokolü, çölleştirme, tehlikeli atıklar, deniz hukuku, deniz hayatının korunması, ozon tabakasının korunması, ıslak alanlar gibi konularda uluslararası anlaşmalar imzalamış olmasına karşın, bu anlaşmaları halen onaylamamıştır.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2021	2022	2023*	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*
GSYİH (Cari Fiyatlar milyar\$)	23,7	24,5	27,0	28,7	30,6	32,4	34,0	35,6
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar - %)	7,4	4,1	2,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar- \$)	6.800	7.060	7.778	8.317	8.874	9.438	9.931	10.414
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort,%)	2,0	14,0	5,5	3,0	2,7	2,5	2,0	2,0
Cari İşlemler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	-2,4	-4,5	-4,3	-3,8	-3,7	-3,7	-3,6	-3,7
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	17,4	15,4	15,3	15,3	15,2	15,2	15,2	15,3
Nüfus (milyon)	3,48	3,47	3,46	3,46	3,45	3,44	3,43	3,42
Devletin Genel Toplam Borçlanmasının GSYİH'ya Oranı (%)	34,6	29,7	28,6	28,2	28,1	28,5	29,0	29,1

Kaynak: IMF

*Tahmini veriler (Ekim 2023)

Bosna Hersek'te savaş öncesi sınai üretim yapısı ile savaş sonrası üretim yapısı farklılık arz etmektedir. Savaştan önceki dönemde metal işleme, makine üretimi, kimyasallar, ağaç işleme, gıda, tekstil ve deri sektörlerinde yoğunlaşan ve katma değeri nispeten yüksek bir görünüm arz eden üretim yapısı, yerini gıda işleme, metal dışı ürünler ve mineraller, ağaç işleme ve temel metaller gibi daha düşük katma değerli sektörlerle bırakmıştır.

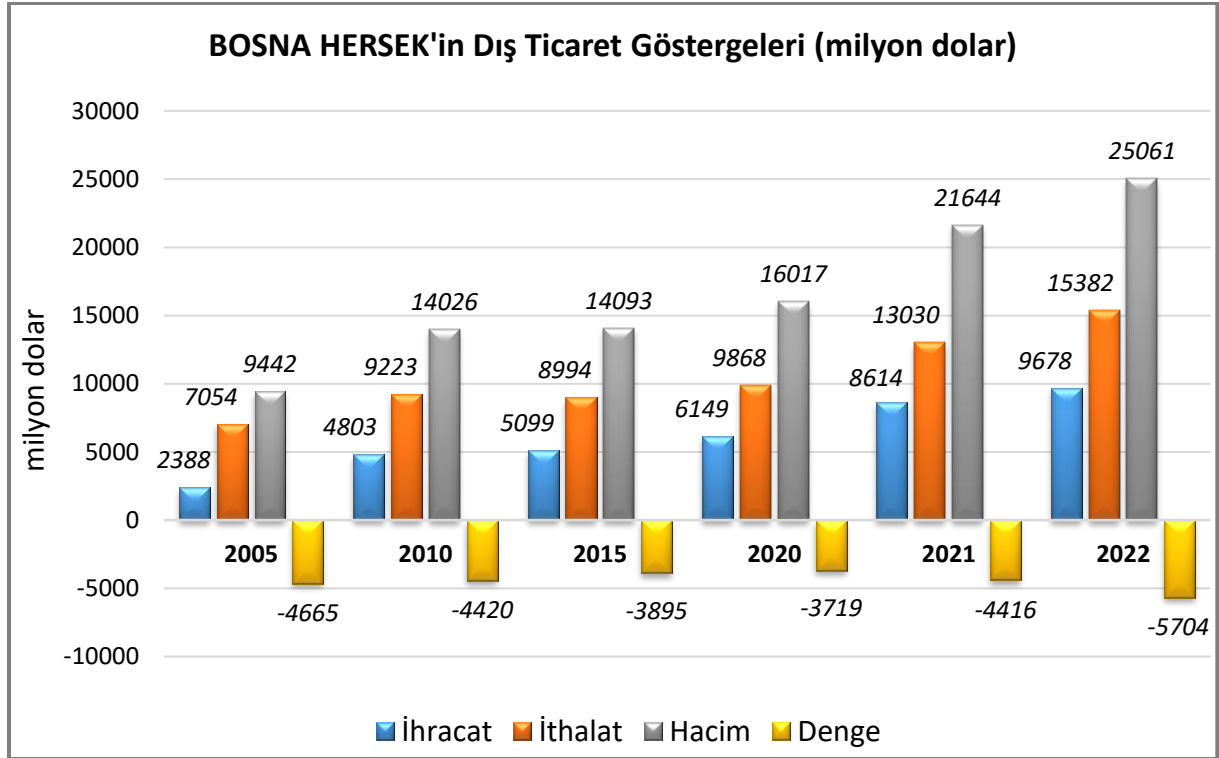
Bununla birlikte, metal işleme, demir çelik, otomotiv parçaları vb. sektörlerde faaliyetler devam etmekte olup, bu sektörler ülkenin üretim ve ihracatında önemli bir yer tutmaktadır.

Üretim hem FBİH'de hem de RS'de genel olarak büyük şehirlerde yoğunlaşmıştır (FBİH'de Saraybosna, Tuzla, Mostar ve Zenica; RS'de Banja Luka, Modriča ve Bijeljina). Savaş öncesi dönemde sanayiye dayalı olan Bosna Hersek ekonomisi günümüzde, hizmetler, bankacılık, enerji ve turizm alanlarına yapılan yatırımlarla farklı bir konuma gelmiştir.

3. DIŞ TİCARET

Genel Durum

Ülkenin Dış Ticareti

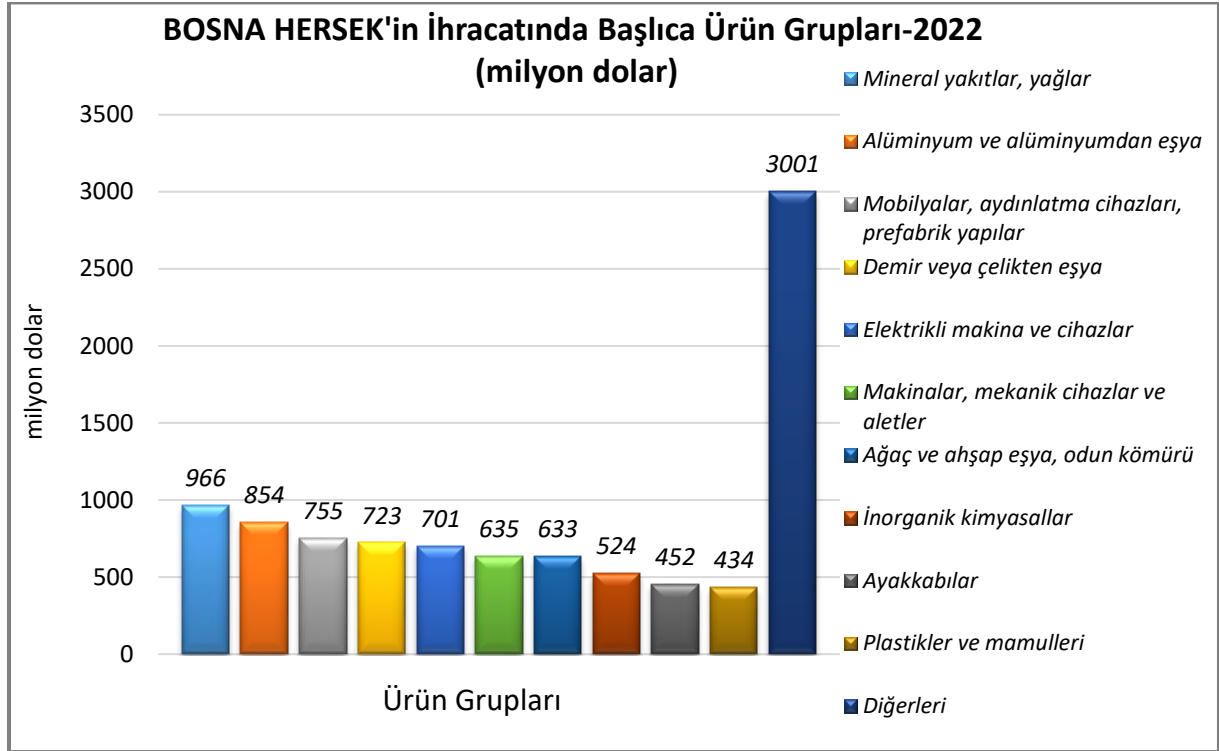
Kaynak: Trademap-www.trademap.org

Pazar yakınlığı, tarihsel ve kültürel bağlar, eski Yugoslavya zamanındaki sıkı ticari ve ekonomik ilişkilerin yansımaları ve lojistik avantajlardan dolayı Bosna Hersek'in dış ticaretinin büyük bölümü komşusu olan ülkeler ve AB ülkeleri ile gerçekleşmektedir. Söz konusu unsurlara ilaveten Avusturya'nın Bosna Hersek pazarına olan ilgisi ile Almanya ve İtalya'nın Balkanlar'a yönelik stratejileri çerçevesinde Bosna Hersek ile ticari ve ekonomik ilişkileri geliştirmek için yaptıkları çalışmalar ve kaynak ayırımlarının da önemli etkisi olduğu söylenebilir.

Ülkenin dış ticaretinde öne çıkan ülkeler arasında Hırvatistan, Almanya, Sırbistan, İtalya ve Slovenya yer almaktadır. Pazar ve lojistik unsurlarının yanı sıra Bosna Hersek ile AB arasındaki tercihli ticaret sistemi ve ülkenin CEFTA üyeliği de ülkenin dış ticaretinde çevre ülkeler ve AB piyasasının ağırlığını pekiştiren unsurlar olarak dikkate alınabilir.

Bosna Hersek'in önemli ihraç kalemleri arasında temel metaller, mineral yağlar, mobilya, motorlu araçlar (büyük ölçüde montaj), metalden eşya, ağaç ve ağaç ürünleri, deri eşya, gıda ve içecek sayılabilir. İthalat kalemleri arasında ise gıda ve içecek, petrol ve kömür, kimyasallar, makine ve donanım ile motorlu araçlar bulunmaktadır.

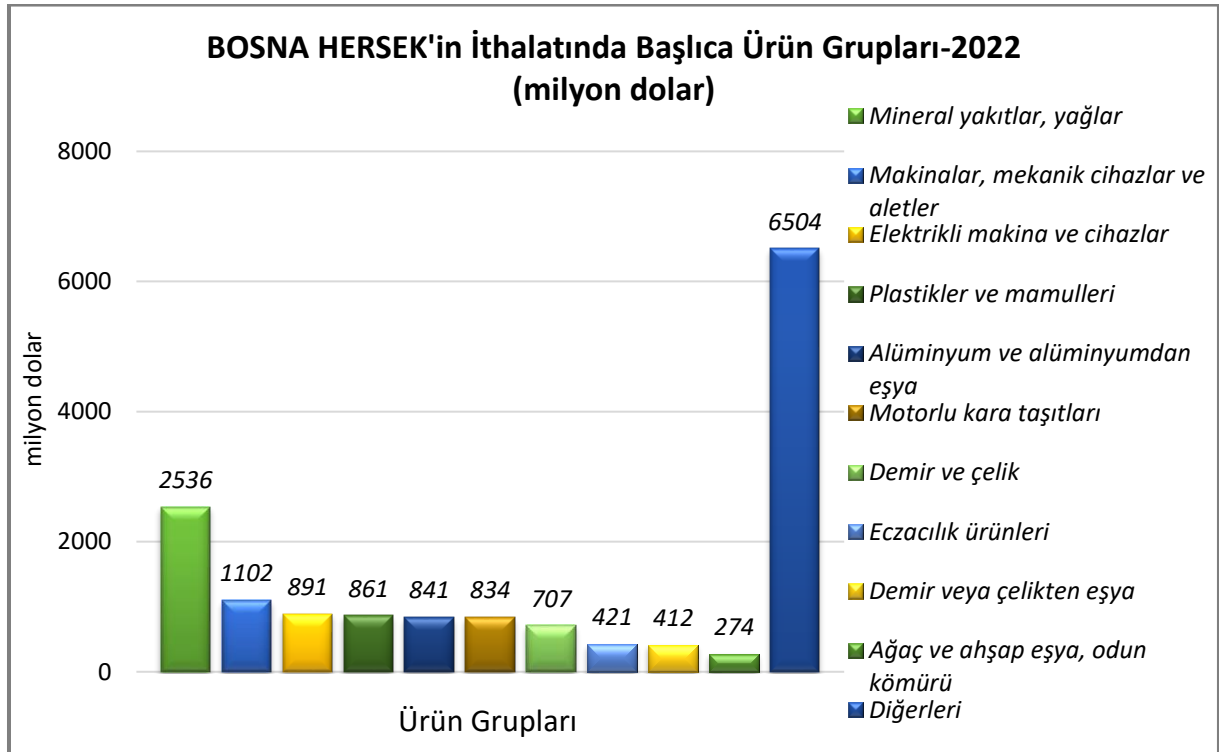
Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret İhracat

Kaynak:Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İthalat

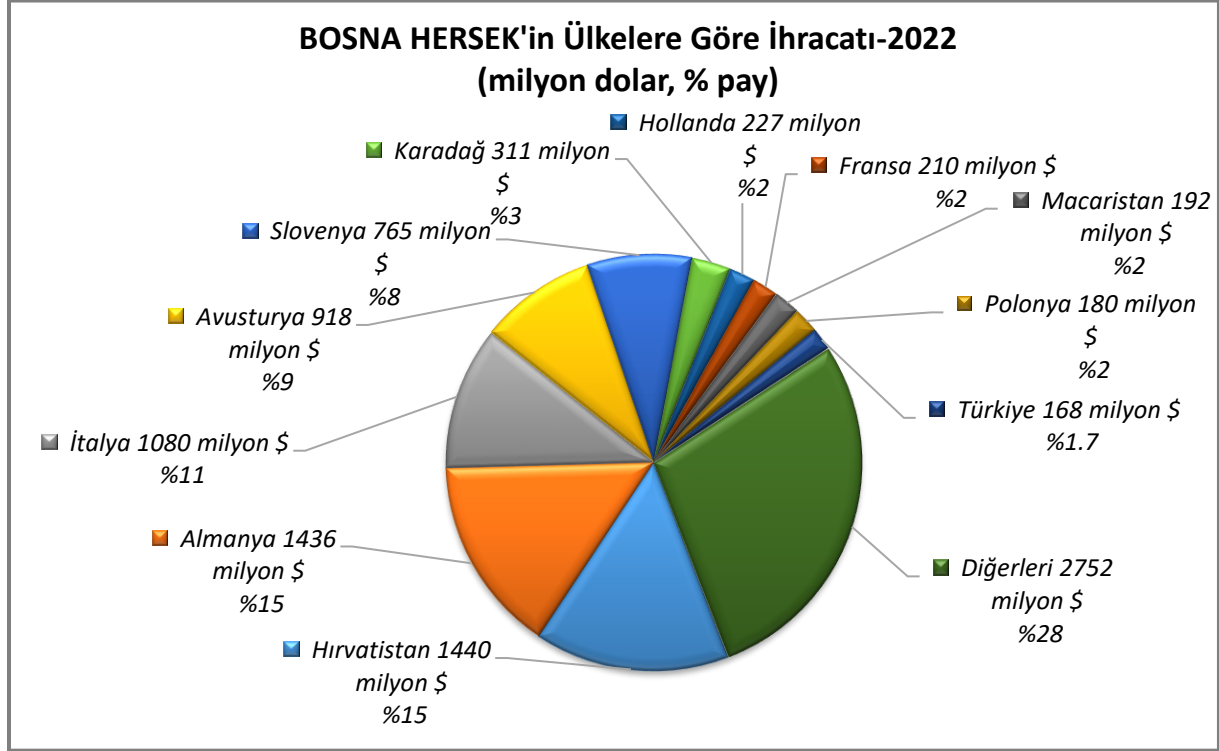

Kaynak:Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret

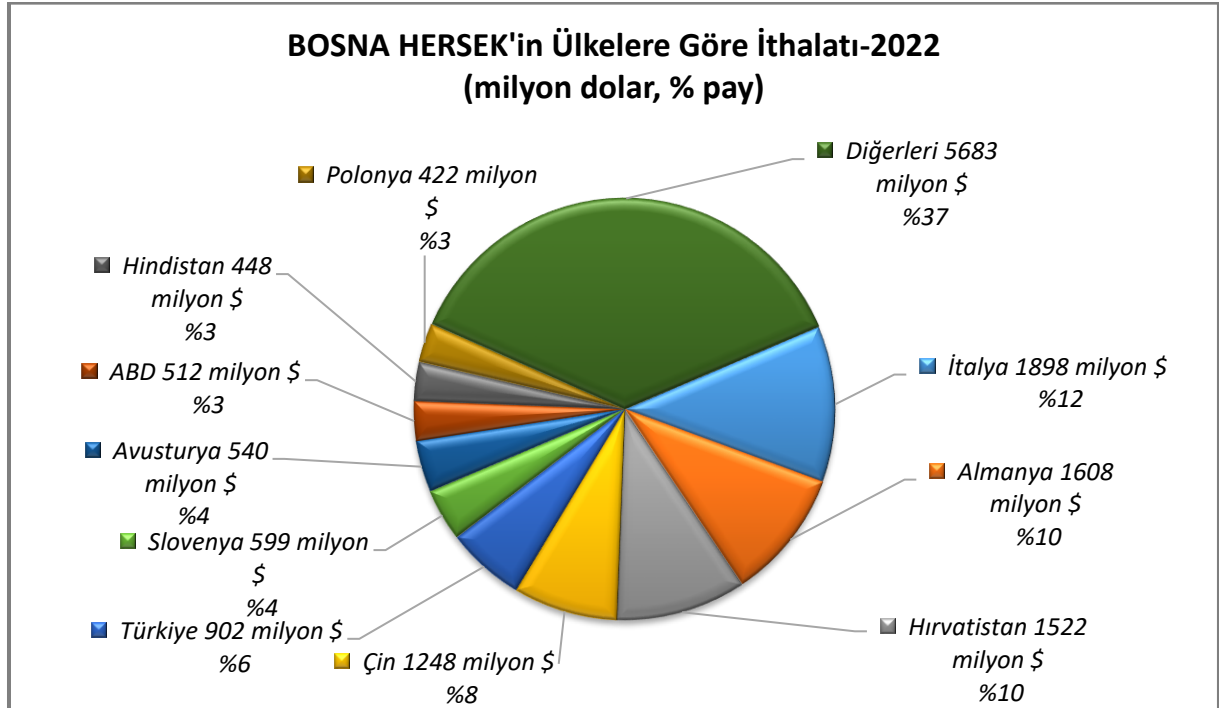
İhracat

Kaynak:Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İthalat

Kaynak:Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Bosna Hersek'e yatırım yapan ülkelerin, başta Bosna Hersek'in çevresindeki ülkeler olmak üzere oldukça ağırlıklı bir biçimde Avrupa ülkeleri olduğu görülmektedir.

Ülkeye gelen doğrudan yabancı yatırımların sektörel açıdan çok çeşitli alanlara yöneldiği görülmektedir. Bu bağlamda, ülkenin geleneksel olarak güçlü sektörlerinden olan üretim sektörü ile bankacılık sektörü, sırasıyla %32 ve %26'lık paylarla doğrudan yabancı yatırımlarda en çok rağbet edilen sektörler olarak öne çıkmaktadır.

Savaşın sona ermesi ve toparlanma yönünde adımların atılması, AB ile bütünleşme yönünde çabalar, Avrupa piyasalarına yakınlık, halihazırda gündemdeki yerini koruyan yatırım projeleri, doğal kaynakların zenginliği ve stratejik kamu işletmelerinin özelleştirme kapsamına alınması olasılığı hesaba katıldığında, Bosna Hersek yabancı yatırım açısından göz önünde bulundurulmasında fayda görülen bir ülke olarak değerlendirilmektedir.

Yatırım amaçlı gelen yabancı sermayeye ait mal ve ekipmanlar, rehabilitasyon ve onarım projeleri için getirilecek mal ve ekipmanlar, ihraç kaydıyla yapılan ithalat, yatırım amaçlı olarak yapılan komple tesis ve makine ithalatı, promosyon ve tanıtım amaçlı olarak ülkeye getirilen ürünler, numuneler, mektup ve posta yolu ile gelen parsiyeler gümrük vergisinden muaftır.

Doğrudan Yabancı Yatırım İstatistikleri

	2021	2022	2023*	2024*	2025*	2026*	2027*
Ülke Dışından Gelen Doğrudan Yatırım (milyon \$)	638,4	510,0	550,0	520,0	560,0	620,0	680,0
Ülke Dışından Gelen Doğrudan Yatırımın GSYİH'ya Oranı (%)	2,7	2,0	1,9	1,6	1,7	1,7	1,8
Ülke Dışına Giden Doğrudan Yatırım (milyon \$)	-	-	-	-	-	-	-
Ülke Dışından Gelen Doğrudan Yatırım Stoku (milyon \$)	-82,2	-	-50,0	-60,0	-70,0	-70,0	-70,0
Ülke Dışına Yapılan Doğrudan Yatırım Stoku (milyon \$)	-	-	-	-	-	-	-

Kaynak: The Economist Intelligence Unit-EIU

*Tahmini veriler (Nisan 2023)

Yabancı yatırımcı hüviyetindeki tüzel kişiler şirket kayıt işlemlerinin tamamlanmasının akabinde gayrimenkul alımına hak kazanmaktadırlar. Diğer taraftan, mütekalıyet esası kapsamında gerçek kişilerin herhangi bir oturum şartı aranmaksızın FBİH’de gayrimenkul edinmesinin mümkün bulunduğu ifade edilmiştir. Yabancı sermayeli şirketler kârlarını başka bir ülkeye serbestçe transfer edebilecekleri gibi yeni yatırımlarda da kullanabilmektedirler.

Silah ve savunma sanayi sektörü ile doğrudan kamu güvenliğini ilgilendiren sektörlerde faaliyet gösterecek yabancı sermayeli şirketlerde yabancı sermaye miktarı %49’u aşamaz. Diğer sektörlerde herhangi bir sermaye sınırlaması bulunmamaktadır.

Bosna Hersek’te kömür rezervleri stratejik bir öneme sahiptir. Bu konuda FBİH ve RS farklı politikalar izlemektedir. Republika Srpska, termik santralleri kurma ve işletme hakkının yabancılara verilmesi konusunda fazla tereddüt yaşamazken, FBİH ise bu konuda model oluşturma tartışmaları ve çalışmaları içindedir.

Yabancı Yatırım Mevzuatı

Bosna-Hersek Devleti, Bosna-Hersek Federasyonu ve Sırp Cumhuriyeti olarak ikiye bölünmüş Bosna-Hersek Federasyonu da kendi içerisinde etnik yapı esas alınarak 10 Kantona ayrılmış durumdadır. Karmaşık bir idari yapının varlığı bürokratik işlemleri artırmakta birbiriyle çelişen uygulamalara neden olabilmektedir.

Ayrıntılı bilgilere Bosna Hersek Yabancı Yatırım Tanıtım Ajansı’nın (Foreign Investment Promotion Agency of Bosnia and Herzegovina-FIBA) (<http://www.fipa.gov.ba/default.aspx?pageIndex=1&langTag=en-US>) adresinden ulaşılabilir.

Serbest Bölgeler

Bosna Hersek’te serbest bölgeler, Bosna Hersek gümrük bölgesi içinde yer alan, özel olarak çevrelenmiş ve Bosna Hersek Gümrük Politikaları Kanunu ve Serbest Bölgeler Kanunu’na istinaden içerisinde özel koşullar altında faaliyette bulunan bölgeler olarak tanımlanmaktadır.

Yerli ve/veya yabancı tüzel ve/veya gerçek kişiler serbest bölge kurabilmekte, işleticisi olabilmekte ve serbest bölgelerde ticaret ve/veya üretim faaliyetlerinde bulunabilmektedirler.

Bosna Hersek’te serbest bölgelerin kanuni esaslar çerçevesinde kurulmasına yönelik işlemler Bosna Hersek Dış Ticaret ve Ekonomik İlişkiler Bakanlığınca yürütülmektedir. İlgili Bakanlığın teklifini müteakiben Bakanlar Kurulu karar vermekte ve olumlu karar çıkması durumunda serbest bölgenin kuruluşuna ilişkin işlemler Bosna Hersek Dış Ticaret ve Ekonomik İlişkiler Bakanlığı tarafından tamamlanmaktadır.

Serbest bölgenin kurulmasının ekonomik açıdan uygun olması önem taşımakta olup, bunun göstergesi olarak ise kurulacak olan serbest bölgeden ihraç edilecek ürünlerin en az %50 katma değer kazanmış olması kabul edilmektedir.

Serbest bölgelerde her türlü endüstriyel ve ticari faaliyetin yanı sıra finansal, bankacılık, sigorta vb. hizmet faaliyetleri yapılabilmektedir.

Serbest bölge kullanıcıları KDV ve diğer katkı payları (işçi ücreti ve maaşlar hariç) ile gümrük vergilerinden muaftır. Serbest bölge içerisinde yapılan yatırımlar ile serbest bölgeden yapılan kâr ve yatırım transferlerinden herhangi bir ücret alınmamaktadır.

Serbest bölgede üretim yapılmasına yönelik olarak kullanılacak makine ve teçhizatın serbest bölgeye girişinde de gümrük vergisi vb. ücretler alınmamaktadır.

Bosna Hersek'te halihazırda faaliyet göstermekte olan 4 adet serbest bölge (Visoko, Vogošća, Hercegovina-Mostar ve Holc) bulunmakta ve bunların tamamı FBiH'de yer almaktadır.

1-Free Zone – Vogošća

Adres: Igmanska 36, 71 320 Vogošća
42/67

Tel: +387 33 434 534

Faks: +387 33 433 509

E-posta: skoda-bh@bih.net.ba

Web: http://internet.ba/szona_vogosca/

2-Free Zone – Visoko

Adres: Kakanjska 4, 71 300 Visoko

Tel: +387 32 738 010

Faks: +387 32 738 010

3-Free Zone – Hercegovina Mostar

Adres: Rodoč bb, 88000 Mostar

Tel: +387 36 350 210

Faks: +387 36 350 221

E-posta: sz.hercegovina@tel.net.ba

4-Free Zone – Holc Lukavac

Adres: Bosna 1, 75305 Puračić

Telefon: +387 35 553 096/

Faks: +387 35 553 196

E-posta: doo.holc@bih.net.ba ; fen_bh@bih.net.ba

5. TÜRKİYE ile TİCARET

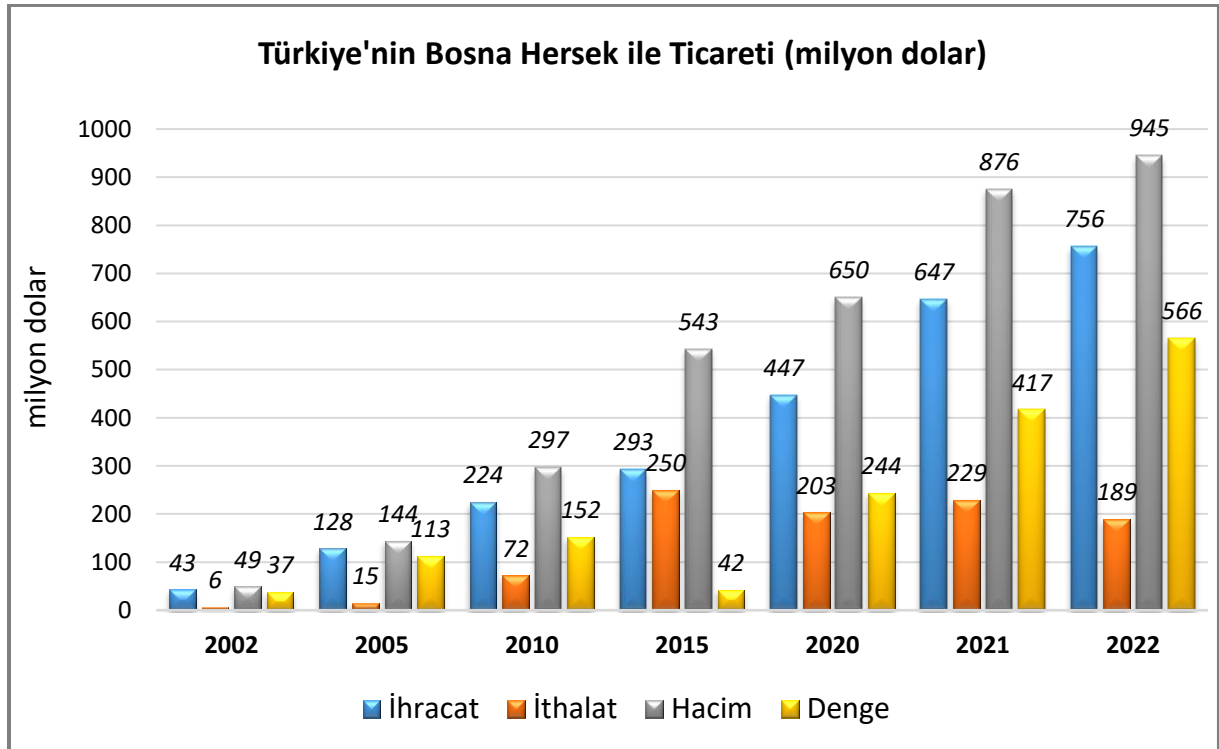
Genel Durum

Bosna Hersek ile 1 Temmuz 2003 tarihinde imzalanmış olan Serbest Ticaret Anlaşması bu ülke ile olan karşılıklı ticaretimizi arttırmamız açısından çok önemli bir vasıta. Söz konusu anlaşma uyarınca, iki ülke arasındaki ticarete gümrük ve eş etkili vergiler 2007 yılından itibaren sıfırlanmıştır.

Bosna-Hersek önemli miktarda Türk sanayisinin ihtiyaç duyduğu ham alüminyum, ağaç mamulleri ve ham deri ihraç etmektedir. Türkiye'nin mevcut sanayi altyapısı ve coğrafi konumundan dolayı Boşnak firma ve işadamlarına sunabileceği ortak yatırım/işbirliği olanaklarının da her fırsatta vurgulanması ve işbirliği fırsatlarının araştırılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

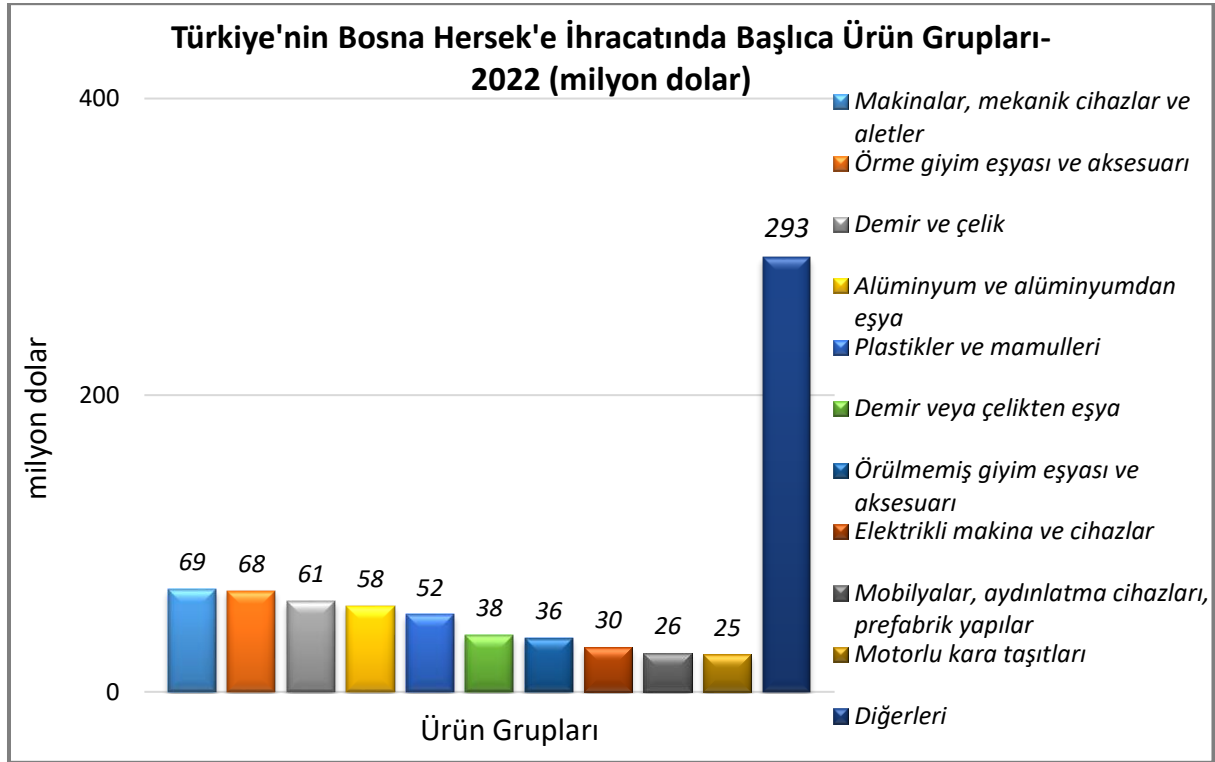
2022 yılında iki ülke dış ticaret hacmi 1 milyar dolara yaklaşmış bulunmaktadır. Türk ihracatçıları bu pazarda güçlü olan Sırp, Hırvat, Alman, İtalyan, Avusturya, Yunan ve İspanyol firmaları ile rekabet etmektedirler.

Türkiye-Bosna Hersek Dış Ticareti

Kaynak: TÜİK

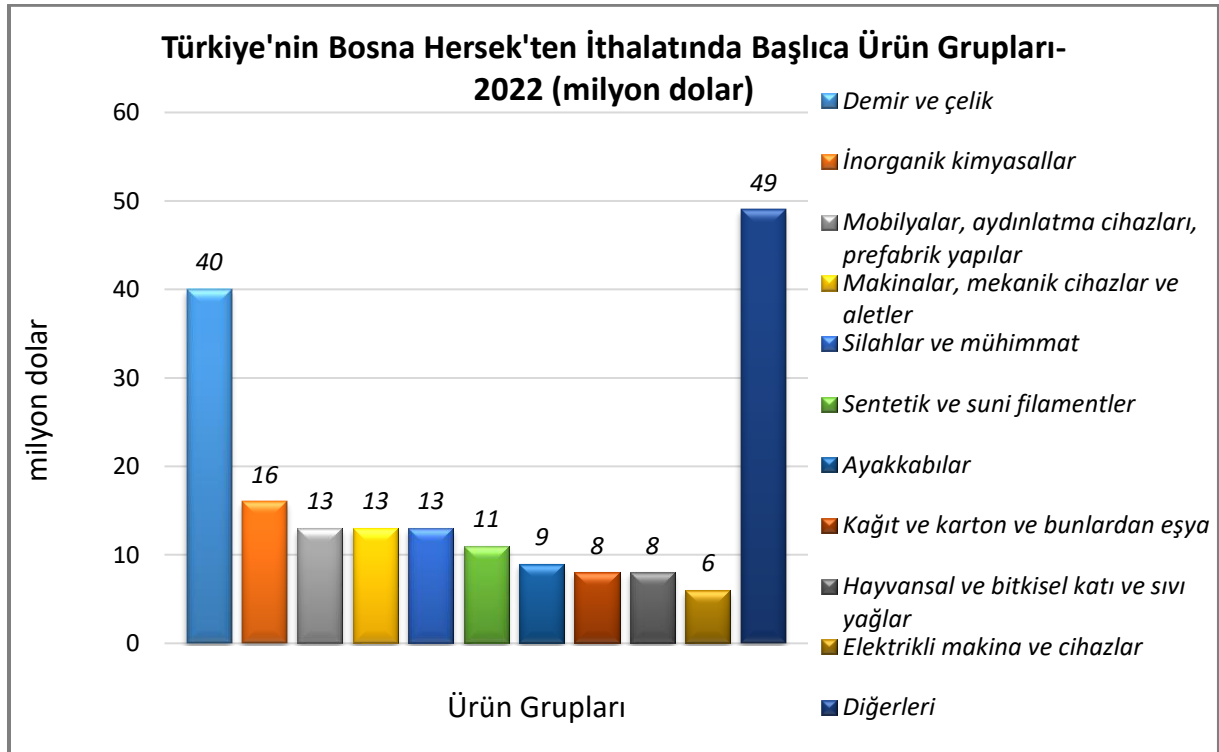
Türkiye'nin Bosna Hersek'e İhracatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Türkiye'nin Bosna Hersek'ten İthalatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Yatırım İlişkileri

2022 TCMB verilerine göre, Türkiye'nin 2021 yılı itibarıyla yurtdışına gerçekleştirdiği 44 milyar dolar değerindeki toplam yurtdışı doğrudan yatırım stokunda Bosna Hersek, 296 milyon dolar ve %1 pay ile 18. sıradadır.

Türkiye'den Bosna Hersek'e yönelik olarak bugüne kadar yapılan en önemli yatırımlar arasında bankacılık sektöründe Ziraat Bankası (ilk yabancı sermayeli yabancı banka), üretim sektöründe ise Natron-Hayat (kraft kağıt ve karton ambalaj üretimi) ve Şişecam Soda Lukovac (cam hammaddesi soda üretimi) yer almaktadır. Anılan yatırımların yanı sıra, yine özelleştirme ve doğrudan yatırım ile başarıyla Bosna Hersek'te faaliyetlerini sürdüren Türk firmaları da bulunmaktadır.

Fuar Katılımları:

T.C. Ticaret Bakanlığı Tarafından 2023 Yılı Destek Kapsamına Alınan Yurt Dışı Fuarlar (Milli/Bireysel):

<https://ticaret.gov.tr/ihracat/fuarlar/2022-ve-2023-yilinda-destek-kapsamina-alinan-yurtdisi-fuarlar>

EKLER:***EK-1: Bosna Hersek'in İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 dolar)***

GTİP	ÜRÜNLER	2020	2021	2022	Pay (%, 2022)	Değişim (%, 2021- 2022)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		6 148 985	8 614 111	9 678 153	100,0	12,4
2716	Elektrik enerjisi	288 627	499 675	588 449	6,1	17,8
7601	İşlenmemiş alüminyum	5 641	263 984	476 015	4,9	80,3
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	297 720	350 820	337 376	3,5	-3,8
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatta kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	192 580	282 094	335 930	3,5	19,1
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	184 182	286 692	326 564	3,4	13,9
4407	Uzunlamasına kesilmiş, biçilmiş ağaç; kalınlık > 6 mm.	190 611	276 216	283 036	2,9	2,5
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	208 436	267 447	252 345	2,6	-5,6
2704	Taşkömürü, linyit ve turbdan elde edilen kok/sömikok, karni kömürü	92 369	179 149	237 176	2,5	32,4
6406	Ayakkabı aksamı, iç taban, topuk rampası, getr, tozluk, dizlik vb. ve bunların aksamı	155 653	170 690	192 452	2,0	12,7
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	137 522	162 877	184 380	1,9	13,2
3925	Plastikten inşaat malzemesi	122 601	154 015	182 130	1,9	18,3
2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbomat içeren ticari amonyum karbonat	109 525	111 371	171 514	1,8	54,0
7213	Demir veya alaşımsız çelikten filmaşın (sıcak haddelenmiş, kangal halinde)	141 376	238 602	165 437	1,7	-30,7
7314	Demir veya çelik tellerden mensucat, izgara, ağ ve kafeslikler; demir veya çelikten metal depluvayye	84 876	129 234	164 259	1,7	27,1
2818	Suni korundum, alüminyum oksit ve alüminyum hidroksit	100 459	133 127	162 921	1,7	22,4

Kaynak: Trademap, Bosna Hersek verileri

EK-2: Bosna Hersek'in İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2020	2021	2022	Pay (%, 2022)	Değişim (%, 2021- 2022)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		9 867 992	13 030 086	15 382 424	100,0	18,1
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	564 633	953 834	1 571 380	10,2	64,7
7601	İşlenmemiş alüminyum	90 427	328 586	609 116	4,0	85,4
2701	Taşkömürü; taşkömüründen elde edilen briketler, topak vb. katı yakıtlar	181 104	281 234	488 652	3,2	73,8
8703	Otomobiller	357 542	465 718	445 634	2,9	-4,3
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	301 737	326 098	309 658	2,0	-5,0
2716	Elektrik enerjisi	56 532	131 274	206 898	1,3	57,6
7408	Bakır teller	82 250	147 047	167 154	1,1	13,7
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	99 418	131 291	163 318	1,1	24,4
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik >= 600 mm)	60 301	122 177	142 386	0,9	16,5
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	116 278	131 311	142 158	0,9	8,3
0201	Sığır eti (taze/soğutulmuş)	89 201	122 841	136 871	0,9	11,4
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişlik ≥600 mm (kaplanmış)	60 682	111 565	134 461	0,9	20,5
2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	101 437	118 034	123 752	0,8	4,8
2202	Sular (mineral ve gazlı sular dahil) ve alkolsüz diğer içecekler (tatlandırıcı, lezzetlendirilmiş)	72 848	95 929	106 361	0,7	10,9
4107	Sığır (buffalo dahil) ve atların dabalı ve ileri derecede hazırlanmış post ve deri ve kösesi	93 577	102 534	106 220	0,7	3,6

Kaynak: Trademap, Bosna Hersek verileri

EK-3: Bosna Hersek'in Ülkelere Göre İhracatı (1 000 dolar)

Sıra	Ülke	2020	2021	2022	Pay (% 2022)	Değişim (%, 2021- 2022)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		6 148 985	8 614 111	9 678 153	100,0	12,4
1.	Hırvatistan	795 115	1 126 626	1 440 473	14,9	27,9
2.	Almanya	952 215	1 290 414	1 436 125	14,8	11,3
3.	İtalya	595 094	972 998	1 079 719	11,2	11,0
4.	Avusturya	586 900	776 434	918 162	9,5	18,3
5.	Slovenya	558 410	736 548	764 673	7,9	3,8
6.	Karadağ	170 741	238 199	310 664	3,2	30,4
7.	Hollanda	140 768	216 955	226 630	2,3	4,5
8.	Fransa	152 454	201 901	210 124	2,2	4,1
9.	Macaristan	111 034	159 354	192 213	2,0	20,6
10.	Polonya	87 656	138 779	179 658	1,9	29,5
11.	Türkiye	184 486	215 756	168 148	1,7	-22,1
12.	İsviçre	155 584	203 468	137 647	1,4	-32,3
13.	Çekya	71 524	102 502	113 139	1,2	10,4
14.	Slovakya	68 433	94 267	97 589	1,0	3,5
15.	K.Makedonya	73 954	80 285	97 510	1,0	21,5

Kaynak: Trademap, Bosna Hersek verileri

EK-4: Bosna Hersek'in Ülkelere Göre İthalatı (1 000 dolar)

Sıra	Ülke	2020	2021	2022	Pay (% 2022)	Değişim (%, 2021- 2022)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		9 867 992	13 030 086	15 382 424	100,0	18,1
1.	İtalya	1 139 186	1 570 403	1 897 901	12,3	20,9
2.	Almanya	1 212 421	1 550 328	1 607 817	10,5	3,7
3.	Hırvatistan	890 082	1 160 200	1 522 235	9,9	31,2
4.	Çin	792 529	1 026 454	1 248 325	8,1	21,6
5.	Türkiye	525 153	765 521	901 622	5,9	17,8
6.	Slovenya	491 577	594 629	599 083	3,9	0,7
7.	Avusturya	399 057	497 341	539 888	3,5	8,6
8.	ABD	234 763	321 538	512 084	3,3	59,3
9.	Hindistan	68 753	139 375	447 834	2,9	221,3
10.	Polonya	296 791	372 026	422 440	2,7	13,6
11.	Macaristan	271 707	346 452	373 261	2,4	7,7
12.	Rusya	209 433	380 615	355 895	2,3	-6,5
13.	Çekya	172 126	209 435	266 136	1,7	27,1
14.	Fransa	194 767	255 913	266 127	1,7	4,0
15.	İspanya	124 723	117 751	148 242	1,1	25,9

Kaynak: Trademap, Bosna Hersek verileri

Ek-5: Türkiye'nin Bosna Hersek'e İhracatında Başlıca Ürünler (1 000 dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2020	2021	2022	Pay (%, 2022)	Değişim (%, 2021- 2022)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		446 584	646 767	755 719	100,0	16,8
7604	Alüminyumdan çubuklar ve profiller	11 769	19 710	23 956	3,2	21,5
7601	İşlenmemiş alüminyum	2	3 038	20 161	2,7	563,6
7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde mamulleri, genişlik ≥600 mm (kaplanmış)	6 970	13 051	18 356	2,4	40,6
7409	Bakır saclar, levhalar, yapraklar ve şeritler (kalınlıkları 0,15 mm. yi geçenler)	15 710	25 963	16 012	2,1	-38,3
6110	Kazak, süveter, hırka, yelek vb. eşya (örme)	8 542	11 049	13 886	1,8	25,7
6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	12 570	12 929	13 545	1,8	4,8
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	6 562	9 150	11 681	1,5	27,7
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	6 713	9 920	10 778	1,4	8,6
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folyo (gözeneksiz)	5 315	9 737	10 533	1,4	8,2
3903	Stiren polimerleri (ilk şekillerde)	3 643	7 830	10 084	1,3	28,8
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	11 256	9 854	10 031	1,3	1,8
5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	8 198	10 713	9 920	1,3	-7,4
805	Turunçgiller (taze/kurutulmuş)	8 194	8 839	8 811	1,2	-0,3
7308	Demir veya çelikten inşaat ve inşaat aksamı, inşaatla kullanılmak üzere hazırlanmış demir veya çelikten sac, çubuk, vb.	3 062	7 804	8 791	1,2	12,6
8516	Elektrikli su ısıtıcıları, elektrotermik cihazlar, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütüler, rezistanslar	5 951	9 089	8 584	1,1	-5,6

Kaynak: Trademap, TR verileri

Ek-6: Türkiye'nin Bosna Hersek'ten İthalatında Başlıca Ürünler (1 000 dolar)

GTİP	ÜRÜNLER	2020	2021	2022	Pay (%, 2022)	Değişim (%, 2021- 2022)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		203 069	229 421	189 423	100,0	-17,4
7204	Dökme demirin, demirin veya çeliğin döküntü ve hurdaları veya bunların eritilmesi ile elde dılmış külçeler	14 424	41 628	37 786	19,9	-9,2
9306	Bomba, torpido, mayın, güdümlü mermiler vb. harp mühimmatı vb. aksam ve parçaları; fişekler, mermi ve diğer mühimmat	1 670	6 624	12 852	6,8	94,0
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	262	15 213	12 833	6,8	-15,6
2818	Suni korundum, alüminyum oksit ve alüminyum hidroksit	2 029	3 588	10 730	5,7	199,1
5407	Sentetik filament iplikten dokunmuş kumaşlar	6 426	3 298	10 674	5,6	223,7
1512	Ayçiçeği, aspir, pamuk tohumu yağları ve bunların fraksiyonları (kimyasal olarak değiştirilmemiş)	51 143	15 781	7 689	4,1	-51,3
6402	Dış tabanı ve yüzü kauçuk veya plastik maddeden olan diğer ayakkabılar	3 308	5 942	6 277	3,3	5,6
8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	5 456	6 805	6 277	3,3	-7,8
3603	Fitiller, infilak fitilleri, ağız otları veya infilak kapsülleri, ateşleyici maddeler, elektrikli infilak ettiriciler	6 269	6 303	6 020	3,2	-4,5
7404	Bakır döküntü ve hurdaları	2 871	8 170	5 709	3,0	-30,1
4804	Birincil elyaf (kraft) kağıt ve kartonları (kuşe edilmemiş, sıvanmamış, rulo veya tabaka halinde)	10 035	14 327	5 698	3,0	-60,2
8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya artırılmasına mahsus makina ve cihazlar	2 738	3 561	5 131	2,7	44,1
2842	Anorganik asitlerin veya peroksi asitlerin diğer tuzları (azotürler hariç)	2 928	4 058	5 113	2,7	26
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	4 417	5 360	4 903	2,6	-8,5
7318	Demir veya çelikten vidalar, civatalar, somunlar, tirfonlar, perçin çivileri, pimler, kamalar, rondelalar vb. eşya	3 934	5 146	4 488	2,4	-12,8

Kaynak: Trademap, TR verileri